

слънце-то, щѣше да е толкозъ голѣма, що-то тѣ не можахъ продължава свое-то вѣртѣніе около земя-та като около центръ. Колко и глупава да е была система-та на Птоломея, обаче много столѣтія са изменили безъ да са появи нито единъ великъ философскы гений, кой-то да искара на явѣ нейна-та лъжливостъ, и за това тя заслужвала довѣріе-то на Астрономы-тѣ въ всички вѣкове до време-то на Коперника.

Подиръ смърть-та на Птоломея, наука-та направила малкъ успѣхъ. Съ паданіе-то на Гръцка-та свобода, паднахъ още науки-тѣ и искусства-та. А Римляны-тѣ, въ него време всемірны обладатели, търсяли сж повече-то слава въ побѣды надъ челоуѣка, отколко-то надъ вещество-то; и поради това отъ тѣхъ не са е появилъ нито единъ великъ астрономъ. Въ срѣдны-тѣ вѣкове, само едни Аравитяны сж са занимавали съ Астрономія-та и сж разработвали тѣзи благородна наука, като спомагателна на астрологія-та.

Най-послѣ, въ пядесято-то столѣтіе, явява са Коперникъ, и слѣдъ четыредесять годишно напргнжто изучваніе и размышленіе, той угадилъ истинна-та система на свѣта. Читателя ще си припомни, че Коперникова-та система подържа, — 1) че **видимо-то** денонощно движеніе на небесны-тѣ тѣла отъ истокъ къмъ западъ, произлѣзва отъ **дѣйствително-то** вѣртѣніе на земя-та отъ западъ къмъ истокъ; и 2) че слънце-то е центръ-тѣ, около кой-то земя-та и всички планеты обыкалять отъ западъ къмъ истокъ. Тѣзи система са облѣга на слѣдующы-тѣ доказателства, кои-то ный ще приведемъ тука.

Най-напргдъ да разгледамы първо-то прѣдположеніе, именно: **земя-та са върти около ось-та си**. Това прѣдположеніе е вѣрно, първо, защото то е **най-просто**. Второ, то не е противно на **аналогія-та**; защото всички-тѣ други планеты, кои-то даватъ поне какво-годѣ срѣдство за рѣшеніе-то на този въпросъ, са въртятъ около осей-тѣ си. Третьо, **сфероидална-та фигура** на земя-та е фигура на равновѣсіе, коя-то произлѣзва отъ вѣртѣніе-то на земя-та около ось-та си. Четвърто, **смаляваніе-то на тѣгло-то на тѣла-та при екуатора** показва, че има центробѣжна сила, коя-то са поражда отъ таквозъ вѣртѣніе. Пято, тѣла, пуснжты отъ голѣма высочина, падагъ къмъ истокъ отъ основаніе-то ѳ; а това показва, че колко-то по-далечъ отъ центра на земя-та са намѣрватъ тѣзи тѣла, толкозъ по-съ голѣма скоростъ падатъ, коя-то, поради инерція-та не са изгубва съвършенно кога-то тѣ слѣзватъ на по-ниско равнище.

Да разгледамы слѣдъ това второ-то прѣдположеніе — планеты-тѣ, въ това число и земя-та, обыкалять около слънце-то. Това е вѣрно, първо, защото, Меркурій и Венера имжтъ именно таквизи фазы, каквы-то быхъ произлѣзли отъ обыкаляніе-то на тѣзи планеты около слънце-то по орбиты, обгърнжты отъ земна-та орбита; освѣнъ това, тѣ никога не сж видны въ противостояніе, както щѣше да бжде, ако тѣ обыкаляхъ около земя-та. Второ, горни-тѣ планеты дѣйствително обыкалять около земя-та; но тѣ въ сжщо-то време обыкалять и около слънце-то, както са вижда това отъ тѣхны-тѣ фазы и отъ познаты-тѣ голѣмины на тѣхны-тѣ орбиты; и че слънце-то, а не земя-та е **центръ** на тѣхны-тѣ движенія, туй го намѣрвамы на ума си отъ това, дѣто тѣхны-тѣ